УДК 94

М. І. Третяк
А. В. Миргородський

«ЩЕДРИК». ШЛЯХ ДО ВИЗНАННЯ

Вінницький національний технічний університет.

Анотація
Розглянуто роль М. Леонтовича в розвитку українського мистецтва. Проаналізовано сходження на вершину слави «Щедрика». Визначено місце видатного шедевра в світовій культурі.
Ключові слова: композитор, шедевр, тріумф

Annotation
The article considers the role of Leontovych in the development of the Ukrainian art. The rising fame of "Shshedryk" has been analysed. The place of this outstanding masterpiece in the heritage of the world culture has also been defined in the article.
Keywords: composer, masterpiece, triumph

Вступ

Ще задовго до виникнення поняття «бренд», кожна нація мала свої особливі символи та образи, що привертали увагу та заслуговували на повагу. З огляду певних історичних обставин, Україна довгий період часу була позбавлена національних ідентичних ознак. Але, сама доля підносила несподівані кроки для збереження багатовікової самоідентичності. Саме такою стала музика «Щедрика» Миколи Леонтовича. Мета дослідження показати роль М. Леонтовича в розвитку українського мистецтва та місце «Щедрика як шедевра світової культури.

Результат дослідження

Сьогодні музика «Щедрика надихнула багатьох на створення розмаїтих версій та імпровізацій, що розквітчалися яскравими барвами й розвинули до великих композицій нашу хорову акапельну мініатюру. Більшість із світового людського загалу часто й не знає ні імені автора шедевру, ні країни його походження та ніколи не чула про його стражденну долю.

Ім'я Миколи Леонтовича стало гордістю України та засяяло поруч з іменами таких майстрів минувшини як Микола Дилецький, Максим Березовський, Дмитро Бортнянський, Артемій Ведель. Твором-візиткою українського композитора Миколи Леонтовича є «Щедрик». Народне першоджерело хору належить до найстаріших зразків українського фольклору. У щедрівці оспівується радість праці, висловлюються побажання добробуту, родинного щастя.

Оригінальний текст бере свій початок зі слов'янської легенди, яка згодом отримала християнське обрамлення. Леонтович обравши фольклорний зразок, знайомий з дитинства, що побутував на Поділлі, вирішив зробити аранжування для нього. Так перлина української народної творчості розпочала свій шлях до популярності.

В часи проукраїнської архаїки в народній творчості формуються слова та мелодія «Щедрика». В основі – лаконічність, простота мови, весняний образ. В дії обряд віншування господаря та заговорювання хати на добро. Наспів передавався як усна народна творчість. Особливо популярний «Щедрик» був на Правобережжі, зокрема Поділлі та Волині[1].

Микола Леонтович присвятив майже все життя на обробку «Щедрика». Першу її редакцію він написав до 1901–1902 рр., другу редакцію — у 1906—1908 рр., третю — 1914 р., четверту — 1916 р., і, нарешті, п'яту — 1919 р.

Вперше твір в обробці композитора прозвучав у виконанні хору Київського університету під орудою Кошиця в стінах рідного Київського університету ім. Святого Володимира у 1916 році. Ця хорова мініатюра одразу зробила відомим ім'я М. Леонтовича серед українських шанувальників

музики й породила надзвичайне зацікавлення до його доробку. «Щедрик» став могутнім імпульсом визнання харизми митця із зеленого Поділля для всієї України.

11 травня 1919 року відбулася європейська прем'єра «Щедрика» у Празі, там і розпочався його світовий тріумф. За 1919–1924 роки Українська Республіканська Капела, не зважаючи на загальнополітичні ускладнення, творчі конфлікти, життєві труднощі, дала понад 600 концертів у 200 містах 17 країн Західної Європи, Північної та Південної Америки (відвідавши такі країни: Чехословаччина, Австрія, Швейцарія, Франція, Бельгія, Нідерланди, Велика Британія, Німеччина, Польща, Іспанія; за океаном США, Канада, Мексика, Аргентина, Уругвай, Бразилія, Куба). Понад 1 300 відгуків 12 мовами народів світу засвідчують безпрецедентний успіх капели – «культурного амбасадору України», дивуються нечуваної раніше красі національної хорової музики, що звучала акапельно, без супроводу, та із захопленням вигукують «браво» леонтовичевій щедрівочці[2].

Перетнувши океан, у 1921 році різдвяна пісня прозвучала у нью-йоркському Карнеґі-Хол у виконанні хору Олександра Кошиця. Там вона припала до смаку американській публіці. І саме 1922 року в США було зроблено перший аудіо запис "Щедрика".

Після тріумфальної ходи світами разом з капелою О. Кошиця наш «Щедрик» не загубився серед розмаїття американських наспівів і ритмів. Він отримав повнокровне життя з новою англомовною версією тексту. Це був не переклад з української, а оригінальний вірш, відповідний жанру колядок, і співалося в ньому про різдвяні дзвіночки: «Harkhow the bells» / «Виразно чути дзвіночки». Його в 1930-ті роки склав диригент-хормейстер, добрий знайомець уславленого диригента Тосканині, вчитель музики Пітер Вільховський. Саме як «Колядка дзвіночків» / «Carol of the Bells» твір М. Леонтовича прозвучав 30 березня 1936 року в Нью-Йорку в «Madison Square Garden» у виконанні студентського хору під орудою П. Ольховського перед 15-тисячною аудиторією – учасниками з'їзду вчителів музики США. Того ж року фірмою «CarlFisher, Inc.» і було вперше надруковано слова з музикою цієї «Carol of the Bells» – «Колядки дзвіночків», що знову зірвала бурю оплесків[2].

Різдвяні срібні дзвіночки, і пов'язані з ними картини засніженого чарівного лісу, санчат з дарунками – загальнозрозумілі для всіх континентів символи зимового свята. Слова прижилися на новому національному й континентальному ґрунті. З часом навіть «Колядку дзвіночків» американці стали вважати власною народною творчістю. А у другій половині XX століття пісня звучала чи не на кожній радіостанції США. Однак про те, що композиція насправді родом з України дізналися вже у 1970-х роках. З того часу почали з'являтися несподівані виконання, зокрема і українською мовою.

У 1990 році на екрани вийшла рекордна за прокатними зборами американська різдвяна комедія Кріса Коламбуса «Один удома». Далі ще чотири сиквели. Таким чином, у 90-х роках минулого століття український «Щедрик» піднявся на найвищу хвилю культурного побутування.

Переробка пісні в сучасному стилі техно-данс продюсером-діджеєм Демоніксом швидко стала культовою класикою в андерграунді. Пісня уже стала звичною заставкою американського радіо в період різдвяних свят. Колядка стала лейтмотивом естафети «Сараєво напередодні Різдва 12/24», записаної Саватаж, і популяризованої їхнім побічним проектом «Транс-сибірський оркестр» у дебютному альбомі «Ніч на передодні Різдва та інші історії».

За версією видання Drohobyczer Zeitung, на початку 2015 було визначено 17 найкращих виконань пісні «Щедрик» у світі — від класики до рок-виконань. Сюди потрапили: вільнюський хор Bel Canto, який виконав пісню в підтримку Євромайдану в грудні 2013; український гурт ROCK-H, Pentatonix, The Piano Guys, Девід Гікен, баскетболісти NBA, які виконали пісню ударами м'ячів; американський підліток Кент Дженкінс, котрий виготовив із водопровідних труб ПВХ духовий музичний інструмент, на якому і виконав відому мелодію; грецький гурт Orion'sReign, Metallica, гурт August BurnsRed, гурт Imbrium, група Tectum та ін[3].

Загадка популярності цього твору – в його простоті, універсальності та витонченій дос-коналості. «Він ніби різьбяр у музиці, що творить найтонші музичні вартості, неначе кружева з шовку. Його техніка, обробка найменшої речі настільки «ажурна», ніби тонка різьба із золота, прикрашена самоцвітним камінням», – писав про творчість Леонтовича український композитор Кирило Стеценко[4].

Висновки

Перехоплює дух, коли аналізуєш мистецьку спадщину України. Це можна порівняти з чистим джерелом, що тамує спрагу та додає сил. Ми горді тим, що подільський край виплекав таких геніїв як Микола Леонтович. Відвідуючи історичні місця, пов'язані з діяльністю та творчістю композитора,

надихаєшся оптимізмом та вірою у власні сили. Незважаючи на всі перешкоди, геніальна музика Леонтовича до сих пір гідно представляє українську культуру у світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Щедрик (Колядка дзвонів) [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: http://leontovychmuseum.org.ua/way-of-shchedryk/
2. «Щедрик» / «Shchedryk» / Good (New Year's) Wishes aka «Carol of the Bells» Миколи Леонтовича [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: http://leontovychmuseum.org.ua/the-cultural-code-of-shchedrik/
3. Щедрик (Леонтович) [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/
4. «ЩЕДРИК, ЩЕДРИК, ЩЕДРІВОЧКА, ПРИЛЕТІЛА ЛАСТІВОЧКА…» [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: http://podolyanin.com.ua/suspilstvo/41402/

Третяк Мирослава Ігорівна, студентка групи 3ПІ-18б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Миргородський Андрій Вікторович, студент групи 3ПІ-18б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Tretiak Myroslava, student of group 3PI-18b, Faculty for Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Andrii Myrhorodskyi, student of group 3PI-18b, Faculty for Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Науковий керівник: ***Зінько Олена Василівна*** – кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: zinko-ov@ukr.net

Supervisor: ***Zinko Elena*** - Ph.D., assistant professor of philosophy and humanities sciences Vinnitsa National Technical University, Vinnitsia, e-mail: zinko-ov@ukr.net